

Samhället är större än staten

| av Hans L Zetterberg

Allsidighetens samhälle rymmer såväl den lilla världen, som näringsliv, religion, konst, moral, förvaltning och politik. Tyvärr har det varit svårt att få förståelse för att gränserna mellan dessa områden måste upprätthållas. Och för att samhället är större än staten.

DET ÄR TRADITION ATT MODERAT politik skall ha god service från juridiken och nationalekonomin. Dessa akademiska ämnen är inbyggda i partiorganisationen. Ekonomi är den mest avancerade samhällskunskapen vid universiteten. För närvarande har inget parti bättre kontakt med ekonomisk kunskap än moderaterna. När partiets finanser tillåter borde juridiken få motsvarande kompetens i riksdagskansliet.

Men låt oss se på de andra samhällsvetenskaperna. Om man gör undantag för juridik och nationalekonomi är nämligen moderat politik sällan inspirerad av den akademiska kunskapen om samhället.

NYMARXISTISKA PARTIEXPEDITIONER

Bildt-generationen av moderater vände sin motvilja mot de universitetsinstitutioner i samhällskunskap och humaniora som förvandlats till partiexpeditioner för 1968 års anarkism och nymarxism. Bildt och flera andra ledande moderater, till exempel Per Unckel och Mats Svegfors, fullföljde aldrig sina universitetsstudier. De är levande exempel på att man numera kan skaffa sig överlägsen kunskap om samhället på annat sätt än att inhämta den från ett svenskt universitet.

Följande generationer av studenter möttes inte så mycket av kamrater, men väl av yngre lärare och profes-

sorer, formade av 68-idéer. Under en kort tid blomstrade nyliberalismens revolt upp bland studenterna i trots mot de 68-färgade lärarna. Men generationskamraterna i senare årgångar av studenter visade sig allt oftare fångade i miljöreligion, feminism, anti-globalisering. Idag för högerstudenter en försagd tillvaro. Föreningar med anknytning till moderaterna (och andra borgerliga partier) saknas helt på flertalet högskolor. Här hämtas minsann ingen inspiration från "beteendevetenskaperna".

KONSULTTJÄNST ELLER PROFESSUR

För socialdemokratin är situationen en annan. Det socialdemokratiska engagemanget i universitetens samhällsvetenskap har sedan 60-talet inte gällt modervetenskaperna och internationella utblickar utan mest tillämpningar i den svenska välfärdsstatens tjänst. Socialdemokraterna inrättade professorer, inte i nationalekonomi, men i "nationalekonomi särskilt offentlig förvaltning" eller "nationalekonomi särskilt utvärderande arbetsmarknadsforskning" eller "nationalekonomi särskilt ekonomisk politik".

Ett universitet fick inte en ny professor i sociologi men i "sociologi med inriktning mot socialpolitik". Man blev inte professor på en ny befattning i statskunskap men i "statskunskap särskilt planering och förvaltning" eller "statskunskap och offentlig förvaltning". Ibland blev de nya professorerna helt ägnade den offentliga sektorn, till

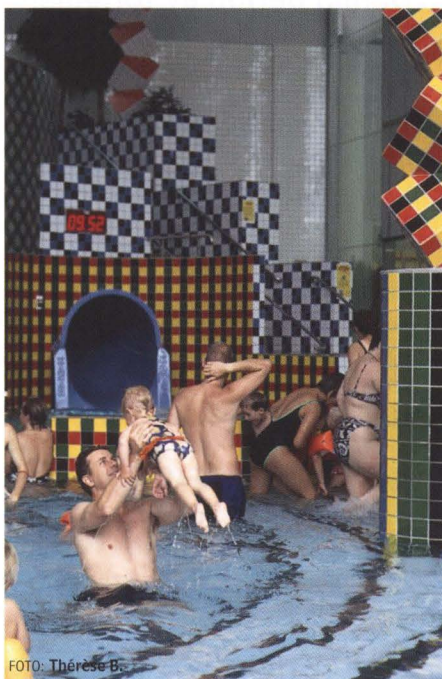

FOTO: Thérèse B.

exempel ”kommunal ekonomi” eller ”förvaltningsforskning med regional inriktning”. I praktiken gäller en liknande orientering av tjänsterna i äldreforskning, invandrarforskning, alkoholforskning, med mera; deras fokus ligger på den socialdemokratiska socialpolitiken i vår välfärdsstat.

I högtidstalen framhåller alla att staten är grundforskningens garant. Men i praktiken tycks den svenska staten i socialdemokratins händer mest skapat ett professorat inom samhällsvetenskaperna som levererar konsulttjänster för socialdemokratins specialbehov att styra välfärden på sitt sätt. Moderat ideologi, vilken som bekant avstår från att lägga livet till rätta för varenda medborgare, har inte så mycket att hämta från denna forskning.

En allvarlig fråga är för övrigt om modervetenskaperna och dess institutioner förläckas av att ha så många företrädare för perifera specialiteter som sysslar med statens problem snarare än sin modervetenskaps eller totalsamhällets problem. Jag misstänker också att vi här fått en alltför svensk vetenskaplig problematik i samhällsforskningen när den borde vara internationell, åtminstone vid universiteten.

BURKES NYHETSREVE

En titt på universitetens undervisning om samhället är lika dyster för moderat ideologi som bilden av forskningens inriktning. Vid svenska universitet kan man, grovt sagt, lära sig mycket om internationell socialism, lite grand om liberalismen och ingenting väsentligt om konservatismen.

Vid utländska universitet finns vanligen kurser om konservatism. Där kan man till exempel redan i inledande föreläsningar lära sig om det liberala inslaget i konservatismen. Liberalismen är äldre än konservatismen, ett förhållande som verkar vara helt okänt bland svenska studenter i statsvetenskap. Marknadshushållningen fanns på plats i teori och praktik när den konservativa ideologin formulerades i protest mot den franska revolutionens utopier och terror. Edmund Burke (1729–1797), konservatismens lärofader, var vän med marknadens profet, Adam Smith (1723–1790). Burke beundrade Adam Smiths bok *The Wealth of Nations* som beskrev hur kungamaktens inflytande över näringslivet ersattes med marknadens frihet. Burke hade – liksom Carl Bildt – ett nyhetsbrev. Det hette *Annual Register*

och kom alltså ut inte var eller varannan vecka som Bildts utan en gång om året. (Politiken gick i lite långsammare takt på den tiden.) I brevet skrev han en översvallande recension av Smiths andra storverk, *Theory of Moral Sentiments*. Den tidiga konservatismen accepterade för övrigt inte bara marknadsekonomi utan också rättsstaten. Den var värnet mot den franska revolutionens vildsinta lagstiftning och rättskipning.

Att den svenska högern har en del av sina rötter i böndernas motstånd mot frihandel kring förra sekel-skiftet visar att vi låg långt efter England i vår allmänna samhällsutveckling, inte något fundamentalt och universellt om konservativ ideologi.

Idéhistorien ger alltså konservatismen rätt att bära den gamla liberala kostymen. Att konservatismen – åtminstone i sina internationella rötter – kan innefatta den liberala marknadshushållningen är ingenting som Gösta Bohman och hans talskrivare Olof Ehrenkrona hittade på i ett berömt tal i Uppsala 1980.

Studenter får tydligen inte lära sig sådant i Sverige. Det passar socialdemokratien som vill se konservatismen som något uråldrigt och arkaiskt utan roll i moderniseringen av Sverige och utan relevans för nutiden. Och folkpartister ser helt oförstående ut när man påminner om att konservatismen behövdes för att rätta till de mer eländiga resultaten av den stora liberala revolutionen i Frankrike.

INGEN FORSKAR OM ANTI-UTOPISMEN

Förståelsen för det liberala inslaget i moderaternas idéarv har varit liten, men det lyftes alltså effektivt fram av Gösta Bohman. Förståelsen för det anti-utopiska inslaget i det konservativa idéarvet är fortfarande liten och väntar på en modern uttolkare. Också här har den akademiska forskningen svikit oss. Jag känner inte till en enda avhandling eller forskningsprojekt om anti-utopismen från ett svenskt universitet, varken i litteraturhistoria, idéhistoria, statskunskap, sociologi eller pedagogik.

I den konservativa traditionen är det lättare att vara pragmatisk än dogmatisk. Fredrik Reinfeldt har fler frihetsgrader än andra svenska partiledare.

Man brukar säga att för att kallas politisk ideologi måste idéer om samhället uppfylla sex krav:

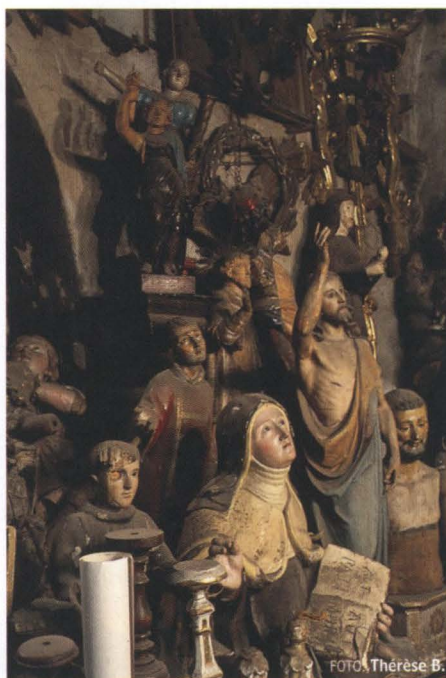

FOTO: Lars Fimmerstad

Den stora världen, som Rubens såg den i sin framställning av Marie de Medici, drottning av Frankrike och änka efter Henrik IV. Ur Medicisviten, Louvren Foto: Lars Fimmerstad.

1. de skall vara sammanhängande och systematiska
2. de skall täcka ett brett spektrum av samhällsfrågor
3. de skall kräva handling som överensstämmer med orden
4. de skall leva vidare från en generation till en annan
5. de skall förespråkas av kända talesmän och publikationer
6. de skall vara förankrade i politiska partier och/eller påtryckningsgrupper.

Ideologin är partiernas rötter. Rötterna vet dock föga om livet ovan jord. Upp i dagsljuset, i den dagliga praktiken och kompromissandet, måste politikern ofta göra det lämpliga och nödvändiga snarare än det ideologiska. Ibland kan man till och med gå ifrån vad som uppfattas som partiets ideologi och därmed förnya ideologin.

De konservativa politiker som blivit kallade stora har kunnat avvika från sin ideologi i sin tids ödesfrågor. Den samhällsbevarande opinionen i Nordstaterna – den som ville bevara deras frihetliga, individualistiska ordning – menade att slaveriet var en acceptabel idé för sydstaternas stora plantager, men den passade inte för nordstaternas småbruk och industrier. Men Lincoln skrev ändå en proklamation om alla slavars frigörelse. Den konservative premiärministern Disraeli lagstiftade om 1870-talets nödvändiga sociala reformer i England. Den konservative Bismarck lanserade välfärdsstaten som hjälp för Tysklands industrialisering. Den konservative och nationalistiske de Gaulle svängde helt om i politiken kring Algeriet och accepterade avkoloniseringsen.

Liknande avvikelser från andra ideologier än den konservativa kan givetvis också dokumenteras. Men i den konservativa traditionen har det varit lättare att vara pragmatisk än dogmatisk. Det beror på att flertalet andra partier inte enbart har en ideologi utan också en utopi, en dröm om ett framtida lyckorike. De som har sådana drömmar spänner sig och är aldrig tillfreds med den bestående ordningen. (Det är kanske därför det är så tråkigt på deras bjudningar!) Och i medierna blir de ofta kritiserade av sina meningsfränder för att svika idealen. De konservativa har en annan livshållning. Carl Bilds

memoarer, trots hastigare tempo, är mycket mer avspända än Ingvar Carlssons memoarer.

SKEPSIS MOT UTOPIER

Inom konservatismen föredrar man faktiskt dagens glädjeämnen framför en framtida utopis välsignelser. Motviljan – och av den finns det mycket inom konservatismen – riktar sig snarare mot dem som stör de spontana elementen i den ordning som vuxit fram, och framför allt mot dem som söker reglera och beskatta fram ett lyckorike.

Djup misstänksamhet mot utopier ligger i botten på europeisk demokratisk konservatism och skiljer den tydligt från fascismen. Den första generationen av Europas konservativa blev rejält förskräckta av den franska revolutionens terror, utövad i jämlikhetens, frihetens och broderskapets sköna namn. När socialister senare sökte förverkliga sina utopier visade de konservativa igen sin djupa motvilja, särskilt när deras resurser togs i den socialistiska utopins tjänst genom hög beskattning och expropriation.

Samhällsvetenskaperna har svårt att höja sig över den rådande samhällsordningen och kulturklimatet. De är inte immuna mot de motkulturer som är populära för dagen, och inte heller mot de ideologier som representeras av dagens makthavare.

Politiska partier tar gärna över rådande tankefigurer i akademisk samhällskunskap. Just nu är feminism hårdvaluta, igår var det ekologi, i morgon blir det något annat. Vill man utnyttja beteendevetenskaperna i långsiktigt politiskt programarbete är det nog bäst att se längre tillbaka än till dagens mode. På det hela taget tror jag att de socialistiska partierna har mer

glädje av gammaldags marxistisk klassanalys än av de nya teorierna om biotoper och social konstruktion av kön. Och för de borgerliga partierna finns de säkraste korten i den samhällsvetenskap som hållit stånd genom decenniernas modesvängningar. Dit hör Adam Smiths upptäckt av "the invisible hand" i samhällets välstånd; att marknadsekonomin leder till nationernas välstånd är nog samhällsvetenskapens genom tiderna största upptäckt. Dit hör John Lockes idé om "the consent of the governed" som samhällets mest kostnadseffektiva och humana ordning; vi känner dess vishet i fraser som "det svenska folkets urgamla rätt att sig själv beskatta". Dit

"I högtidstalen framhåller alla att staten är grundforskningsens garant. Men i praktiken tycks den svenska staten i socialdemokratins händer mest skapat ett professorat inom samhällsvetenskaperna som levererar konsulttjänster för socialdemokratins specialbehov att styra välfärden på sitt sätt."

hör Friedrich Hegel's separation av "bürgerliche Gesellschaft" (civilt samhälle) från staten. Men också en del andra mindre kända teorier.

DEN LILLA VÄRLDEN...

I den moderata programskriften *Idéer för vår framtid* från 1990 fanns två tankefigurer från sociologin som vi tyckte hade klarat tidens tand. Den ena handlade om "den lilla och den stora världen". I en artikel i *Svensk Tidskrift* (nr 4–5, 1989) gjorde jag klart att detta tankepar var gammalt, lika gammalt som sociologin som universitetsämne i Tyskland och USA.

Vid sekelskiftet 1900 formaliserades upptäckten att den lilla världen följde andra sociologiska lagar än den stora världen. Den lilla världen är familjen, släkten, vänskretsen, hembygden, de naturliga nätverken. Den stora världen är förvaltningarna, institutionerna, företagen, marknaderna, partierna, de fackliga centralorganisationerna. Man uttryckte skillnaden på olika sätt. *Gemeinschaft* är annorlunda än *Gesellschaft*, sade den tyska sociologen Ferdinand Töennis. Det som gäller för primärgrupper gäller inte för sekundärgrupper, sade de amerikanska sociologerna nästan samtidigt. När nästan ett århundrade gått och dessa teser inte motbevisats, tyckte vi att partiet kunde vara redo att utnyttja dem i ideologi och praktisk politik.

"Den lilla världen" är en tankefigur som blivit någorlunda accepterad i den svenska debatten. Den lilla världen är mer än "familjen". Den lilla världen kan förvisso bestå av mamma, pappa, barn, men är mycket bredare och innefattar all sorts nära och varm gemenskap. Detta sätt att tänka har gett moderaterna ett övertag över kristdemokraterna som är fixerade vid den traditionella heterosexuella familjen. Den moderate partiledaren som håller på den lilla världen kan hälsa en gayparad, det kan inte partiledaren i svensk kristdemokrati.

...I DET ALLSIDIGA SAMHÄLLET

"Det allsidiga samhället" är i min mening den viktigaste tankefiguren från 1990 års framtidsprogram. Men den har inte alls blivit gångbar i den svenska debatten. Allsidighetens samhälle är en idé som framtidsgruppen lånade från den tyske sociologen och liberalen Max Weber. Den var i det närmaste färdigutvecklad vid tiden för första världskriget. Den innehåller samhällsvetenskapens version av tesen att "samhället är större än staten," som det kom att heta i Carl Bildts regeringsförklaring. Samhället innehåller, förutom den lilla världen, också separata livsområden som näringsliv, vetenskap, konst, religion och moral. Dessa kan utveckla stor själv-

ständighet gentemot varandra och även mot livsområdet för politik och förvaltning. Den västeuropeiska civilisationens huvudgata går i den riktningen. *Eigengesetzlichkeit der Wertsphären*, heter det på tyska – då förstår man kanske varför så få svenska sociologer och statsvetare fattat galloppen. Men i framtidsgruppen trodde vi att vi kunde skriva om Webers tes till en lättfattligare metafor av "ett allsidigt samhälle" som också kunde bli en del av en politisk ideologi.

Med bilden av det allsidiga samhället är det möjligt att behålla den väl dokumenterade sanningen att marknadsekonomi är effektivare än socialismen, men ändå medge att hela samhället inte behöver tolkas i marknadstermer, endast näringslivets livsområde.

Konservatismen har en lång tradition att skydda ämbetsmän från penningens makt att korrumpera förvaltningen. Ämbetsmännen skulle inte inledas i frestelse och därför betalades de med riktigt höga löner, mycket bättre än vad socialdemokratin nu gör. När partiväsande och demokratiska val sedan intog scenen blev det också viktigt för de konservativa att skydda domare och ämbetsmän, inte bara från påverkan av näringslivets pengar, utan också från partipolitiken. De konservativa misstrodde demokratins anspråk. Ännu en bra bit in på 1900-talet trodde många i den svenska högern att kungamakten kunde skydda förvaltningen från folkstyret, och särskilt skydda försvaret från att bli beroende av folkliga partiers snåla bevilningar

"Demokratin tillhör det politiska livsområdet inte affärlivets, vetenskapens, eller religionens."

till det militära.

De konservativa har heller aldrig velat lägga vetenskap och konst i marknadens händer. Man förlitade sig länge på att kungliga akademier skulle sätta andra, och som man tyckte "högre", kriterier för kunskap och skönhet än marknadens och folklighetens "vulgära" kriterier. Och konservatismen har alltid sett andra former för utvecklingen av religion och moral än marknadens. Längre band sig högern till statskyrkan.

Nu har konservatismens bindningar till tronen och altaret lösts upp. De stora europeiska republikerna, Frankrike, Tyskland och Italien visade vägen. Här fanns efterkrigstidens hjältar bland konservativa politiker: de Gaulle, Adenauer och de Gasperi. De gav oss inte bara EU, utan också en mer tidsenlig konservatism. Svensk konservatism fick nyligen en direkt släng av denna kontinentala slev när kristdemokraterna växte ur sin frikyrkliga och schartauanska bas och gjorde centrala delar av kontinentens kristdemokratiska program till sitt.

Notera gärna att den tongivande konservatismen på kontinenten är republikansk. Det är ingen naturlag att konservativa skall stödja ett kungahus.

Vi som 1990 skrev *Idéer för vår framtid* tyckte att moderaterna borde mer medvetet anknyta till det allsidiga samhället – autonoma livsområden för politik och förvaltning, näringsliv, vetenskap, konst, religion och moral. Ett sådant samhälle begränsar politik och ger en fast struktur åt friheten i dess olika former: medborgerlig frihet, näringsfrihet, akademisk frihet, konstnärlig frihet, religionsfrihet, och samvetsfrihet.

Per Unckel som tillämpade idén i konkret politik för högskolor och forskningsstiftelser gjorde rätt. Jag tror att Carl Tham kommer att gå till historien som en baksträvare när han bröt udden av Unckels reformer och återförde universitet och forskning till den politiska sfären, att bli underordnade socialdemokratins svällande statsmakt.

Max Weber dog 1919. En annan stor tysk sociolog, Niklas Luhmann, verkade under 1900-talets senare hälft. Han preciserade Weber's *Eigengestzlichkeit* med sin teori om "autopoietiska subsystem", ett kusligt svårt begrepp om självdefinierade, självvärderande, självreglerande, och självreproducerande delar av samhället. Det har inte trängt långt in i den svenska samhällsvetenskapliga debatten, och än mindre i den politiska debatten. En central tes är att ett visst livsområde inom samhället förvisso kan samverka med, ja störa och stöka med, andra samhällsområden, men det kan inte detaljstyra dem.

Enligt Luhmann finns det alltså absoluta gränser för hur mycket präster kan styra ekonomi och politik, vilket är en hoppfull tanke när vi betraktar framtiden för den muslimska världen. Med Luhmanns glasögon ser vi också det principiellt omöjliga i att den kristna högern styr USAs politik, även om dess nya allians med judendomen ökat dess inflytande över politiken för Melanöstern.

Luhmann's teori förklarar också näringslivets och politikens gränser mot vetenskapen. Näringslivet måste förstå att man inte kan köpa forskningsresultat som man köper insatsvaror för verksamheten. Statsmakten måste inse att forskningsresultat inte kommer enligt politiskt godkända planer. Låt alltså ingen tro att EUs (på franskt sätt) detaljstyrda forskningspolitik kan ge Europa en mer kreativ forskningsmiljö än USA. Man kan förvisso önska sig viss forskning och betala för den, men inte styra hur forskare arbetar. Det finns många falska förhoppningar

i vetenskapens relation till politiken och till andra livsområden i samhället. En del alltför smarta vetenskapsentreprenörer spelar på dessa falska föreställningar och lovar guld och gröna skogar i utbyte av stora anslag.

Ingen forskningsadministratör kan emellertid garantera vetenskapliga upptäckter. Det bästa man kan göra är att organisera arbetet i ett laboratorium så att upptäckter blir möjliga av det slag man är intresserad av – och att de många tillfälliga upptäckterna som ligger utanför dessa uttryckta intressen inte slarvas bort. Det senare innebär faktiskt att vi bör odla en långt friare arbetsmiljö för forskare än den som råder för anställda i företag och förvaltningar.

Det är en stor uppgift att skydda integriteten hos samhällets olika livsområden. Mina tankar om detta är idag mer radikala än de var 1990 och de har inte plats i något moderat partiprogram. Tre saker tjar jag gärna om för vi skall nå allsidighetens samhälle, "the many-splendored society."

För det första måste vi se till att marknadsekonomins ideal inte sprids utanför näringslivet. Här finns en läxa för svenska marknadsliberaler. Vi skall inte uppmuntra marknadsekonomins köp- och-sälj metoder och organisationsformer i statskonsten, vetenskapen, konsten, religionen, och inte heller i välfärdens moraliska kärna att hjälpa de utsatta som saknar pengar och kunskaper. Allt detta är områden till vilka marknadsekonomi inte är särskilt väl anpassad.

För det andra måste vi se till att demokratins ideal och organisationsformer inte sprids utanför politiken. Detta är en svår läxa för socialdemokrater och vänsterpartister. Det finns till exempel ingen

som helst vinst i att universiteten förlorat sitt självstyre och måste lyda under en politiskt tillsatt styrelseordförande. Och det är orimligt att biskopar och andra uttolkare av den kristna läran skall underställas ett demokratiskt valt lekmanrepresentantskap, vilket var socialdemokraternas pris för att skilja Svenska kyrkan från staten. Demokratien tillhör det politiska livsområdet inte affärlivets, vetenskapens, eller religionens.

För det tredje måste vi se till att vetenskap, konst, religion, etik, välfärd, idrott och den lilla världen får reell möjlighet att utvecklas på egna villkor, så ostörda som möjligt av affärer och politik. Dessa livsområden i sam-

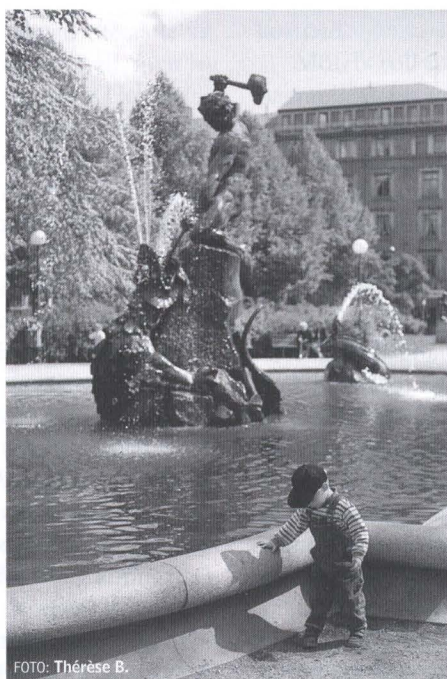
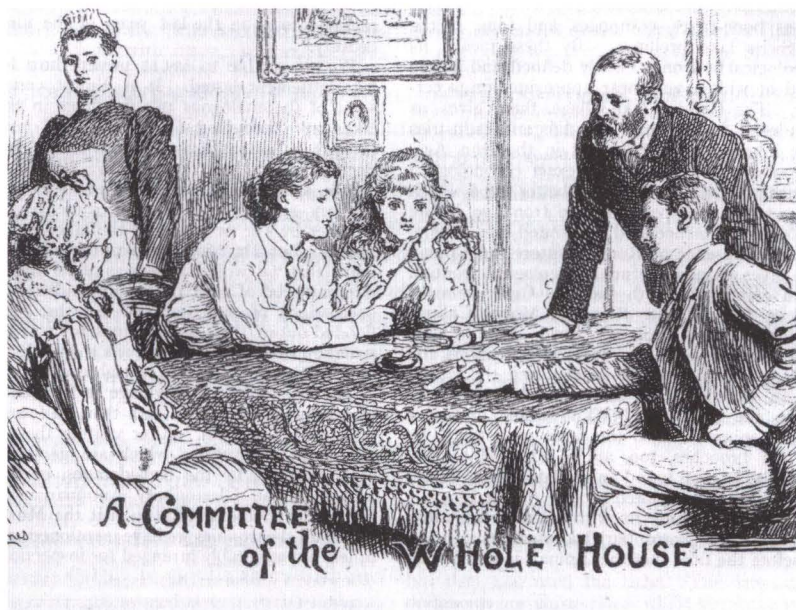

FOTO: Thérèse B.

Liten i en stor värld.

hället som inte har egna marknads- eller skatteinkomster bör få sin beskärda del av pengar utan vidare inblandning i hur pengarna används. Och utan att politiker bestämmer styrelsernas sammansättning.

POLITIKENS GRÄNSER

I bilden av "det allsidiga samhället" finns alltså också idéer om politikens och den sociala ingenjörskonstens principiella gränser. Man kan intuitivt fatta allsidighetens princip utan att ha fått den vetenskapligt förklarad. I sitt stilla sinne tror jag att flertalet riksdagsmän förstår att inte ens demokratiskt valda politiker kan detaljstyra alla samhällsområden. De förstår, till exempel, att en politiker inte kan diktera till en doktor när en patient är frisk eller sjuk. Därför beslöt faktiskt Riksdagen att försäkringskassorna, inte läkarna, skulle styra följdkostnader till läkarnas sjukskrivningar.

En generaldirektör skall ta ansvar för det regelverk han eller hon administrerar och får inte låta det omdefinieras av underordnade och klienter. Efter de senaste årens förvaltningsreformer har generaldirektören också mycket stor självständighet i denna uppgift. Den långvariga generaldirektören för Riksförsäkringsverket, Anna Hedborg, har sett otroliga mängder skattemiljarder rulla mellan sina fingrar som följdkostnader till sjukskrivningar. Anders Isaksson påpekade (DN 2004-01-02) att hon aldrig fått något sparbeting för sjukförsäkringarna när flertalet andra offentliga verksamheter tvingats spara. I den numera stora generaldirektörsklassen (N=350) finns ingen som skött sitt ämbete sämre än denna medförfattare till LOs löntagarfonder. Som generaldirektör har hon låtit läkare, patienter, lokala försäkringskassor och deras styresmän – ofta f.d. LO-folk och (s)lokalpo-

litiker – förstöra riksdagens restriktiva organisation och intention för sjukersättningar.

Den svenska socialdemokratin har sökt kringgå allsidighetens princip genom att sätta in sitt eget folk i alla samhällets chefsbefattningar. Nämnda Hedborg har faktiskt en tid haft ett sidouppdrag av regeringen som styrelseordförande för Uppsala universitet. Den gångna vintern har det varit en del protester mot att andra socialdemokratiska trotjänare placeras av regeringen som ordförande i styrelserna för universitet, högskolor och forskningsfonder. På nivån under styrelseordföranden är redan de flesta av rektorerna socialdemokrater. Detsamma gäller lejonparten av landets ambassadörer, generaler, biskopar, generaldi-

rektörer. Dessutom gäller det för ledningen av socialbyråer, skolor, museer och teatrar. Kort sagt alla topppositioner i landet utom de stora företagens ledningar domineras idag av socialdemokrater. Graden av stöd för socialdemokratin i de allmänna valen varierar naturligtvis mellan dessa grupper; det är kanske större bland biskopar än bland generaler. Bland de höga juristerna i regeringsrätt och högsta domstol är det nog bara var femte som är socialdemokrat, men flertalet av dessa domare har tidigare tjänat i regeringskansliet under socialdemokratin och är väl införstådda med partiets önskingar.

OLIKA LIVSOMRÅDEN

Det finns som synes forskningsbaserade idéer inom samhällsvetenskapen som har vassa politiska tillämpningar. Detsamma gäller i hög grad också de biologiska vetenskaperna. Därmed är absolut inte sagt att vetenskapsmän blir bra politiker. I det allsidiga samhället är vetenskap och politik olika livsområden med olika uppgifter och ganska oförenliga regelverk. I vetenskapen får jag till exempel göra misstag utan att konsekvenserna blir andra än att en annan vetenskapsman i en fotnot påpekar att Zetterberg hade fel. Den professor som effektivt kritiserar en kollega för misstag får inte ta över hans jobb. I politiken gäller som bekant tuffare villkor. En förständig vetenskapsman förstår därför att det mycket ofta är omöjligt för hans partiledning att följa hans råd, och han byter inte parti när han blir ignorerad. Han säger bara: tack för att ni lyssnade.

Hans L Zetterberg (hlzetterberg@hotmail.com) är professor i sociologi och var 1990 ansvarig för att utarbeta Moderaternas framtidsprogram.